MĂRĂȘTII

de

ION GR. RADULESCU

Locot. de rezervă în Reg. 6 Artilerie

AVOCAT — PITESTI

PITEȘTI

Tipografia „LIGA POPORULUI“

— 1919 —

TIPOGRAFIA

„LIGA POPORULUI"

Strada Serban Vodă No. 104

PITEŞTI

Execută orice lucrări tipografice ca: Broşuri, Teze, Cărţi didactice, Reviste, Ziare zilnice şi septămînale, Bilete de bal, Bilete de Nuntă, Bilete de botez, Cărţi de vizită, Afişe în diferite mărimi şi culori, etc.

EXECUTARE PROMPTA

PREŢURI MODERATE

„MARAŞTII"

Şi dacă prea mulţi or'să cadă
Fiţi gata şi voi din morminte
Vă vom trezi şi-om merge alături
Inainte !...

(Ion Al. George. — Inainte !)

Cînd în August 1916, la chemarea Patriei, luarăm drumul munţilor, uraleie celor cari ne petreceau ca şi bogăţia florilor aruncată asupra noastră, făceau să tresară în noi cele mai curioase stări sufleteşti.

Dela părerea de rău şi dela duioşia pentru cei rămaşi acasă şi pe cari-i vedeam acum pentru ultima oară, poate, ne lepădam deodată de tot ceea ce aveam mai omenesc în noi, ridicîndu-ne la înălţimi sufleteşti demne de nişte eroi.

Eram întruparea speranţelor binecuvîntate ale

celor de dincolo şi dincoace de Carpaţi. Fiecare din noi ne simţiam mai bărbaţi şi mai demni de chemarea noastră. Preocupările mărunte lăsaseră un gol imens, ce avea să fie umplut de lucruri noi, de impresiuni puternice, de amintiri ce nu vor dispare decît odată cu moartea, fie că aceasta ar sosi mai curînd ori mai tîrziu.

Nici o lacrimă, nici un plînset.

Un singur gînd însă ne stăpîneşte, ne tulbură ne chinueşte. Ce va fi ?

Cuvintele pline de adînci învăţături ale poetului-filozof Guyau, nu ne dau răgaz:

Oublions et marchons. L'homme, sur cette terre,
S'il n'oubliait jamais, pourrait-il espérer?
J'aime à sentir sur moi cet éternel mystère,
L'avenir.

M. Guyau. Vers d'un philosophe.
L'avenir pag. 76).

Să uităm ceiace a fost şi să ne vedem de menirea, de drumul nostru. Pe acest pământ omul dacă n'ar uita, ar putea să mai spere ceva. Şi mai departe Guyau adaogă: Imi place să simt cum se sbate în mine acest mister etern, care se numeşte viitorul.

Viitorul! Acest ce va fi, acest ce are să fie

până la sfârşit, a fost balsamul alinător, care ne făcea să uităm un moment, toate piedicile din calea acelui viitor, care însemna triumful cauzei.

In sufletele noastre de luptători greutăţile zilnice şi repetate, una mai de neînvins decât alta, sădeau câte odată în noi îngrijorări, altă dată ndoeli, de cele mai multe ori deziluzii. De îndată ce uitam o clipă numai, trecutul, încrederea îşi făcea loc; iar acel miragiu al viitorului, care se sbătea în noi biruind, ne da putinţa să uităm şi să sperăm, pentru ca astăzi când speranţele noastre s'au împlinit după gândul nostru, să ne dăm seama că nu puteam face decât cum am făcut şi ceiace am făcut.

*

Branul cu mormintele proaspete ale celor căzuţi în ajun, Făgăraşul cu victoria de la Olt, Baránykútul prima întâlnire cu coiful prusac şi ultima poartă spre Seghişoara şi spre Muréş, greaua luptă dela Herman cu împrejurimile Braşovului în flacări, câteva săptămâni de încordare victorioasă pe crestele Carpaţilor.

După aceia pe o noapte ploioasă de Noembrie, retragerea înfiorătoare din munți, Cislăul, cu ostașii alergând în toate părțile, prin noroaiele până la genuchi; Pârscovul, unde retragerea nê-a fost tăiată și de unde cu greu scăparăm, în fine Buzăul văzut la 2 ore din noapte, tăcut, trist și plin de trupe în retragere. Atâtea și atâtea amintiri ale unor vremuri trăite apăreau și dispăreau din minte, pentru a aprinde în primăvara anului 1917 noi speranțe, cari se înfiripau în noi; pentru a-și lua sborul peste zidul despărțitor de cei rupți din trupul nostru, pêste Dealul Mărăști.

*

Urcând din satul Bâlca (jud. Putna) spre munții Vrancei, când ajungi în valea Zăbrăuțului la Monăstirêa Mușunoaelor, ți se pare că șoseaua pe care ai venit sfârșeste aci, într'atât sunt de înalte și de păduroase dealurile mărginașe.

Sgomotul tunului bubuind în apropiere îți arată clar însă, că te găsești foarte aproape de front. Singur numai acest fapt îți dă credința că trebue să dai peste un drum, care să te ducă sprê Mărăști.

Treci apa Zăbrăuțului și ca într'un tablou se deschide privirei perspectiva minunată a unei poteci cu încolăcituri de șearpe, devenită acum drumeag, singurul loc pe unde o mare parte din regiunea frontului poate comunica cu interiorul țărei. Urci cu greu cale de aproape o jumătate de oră, pentru a ajunge pe Dealul Mare, de unde ochiul vede vârful cel uscat de bombardamênt al Dealului Momâia, dealul Mărăști purtând pe el satul cu acelaşi nume, precum și întreaga serie de coline până departe în apa Putnei.

*

Șease luni de trăit în mijlocul unor poeni desfătătoare, ori a unor păduri bătrâne, sunt

tot atâtea luni, de viața de front ticnită, în mijlocul fagilor înalți, drepți și cu creștětele sclipitoare și a mesteacănilor cu tulpinele și vârfurile lor argintii.

Câteva săptămâni încă de iarnă și iată că treptat, treptat soarele își revarsă razele lui din ce în ce mai calde. Pe ramurele uscate încep să apară primii muguri, în timp ce zăpada întârziată căzând de pe pomi, umple pădurea de un murmur plăcut ; iar la lumina puternică a soarelui priveliștea tristă și uniformă se transformă în culori vii și proaspete.

*

Observarea în deaproape a mișcărilor inamicului, punerea lui în neputință de a-și adânci șanțurile, grija, pé dealtă parte de a nè îmbunătății tranșeele noastre, scoaterea apei și zăpězii din bordee, iată atâtea lucruri, cari-'ți ocupă toată ziua pe front, fă-

cându-te să uiți par'că veștile negre datorite revoluții rusești, întregul șir de nenorociri la care fuseserăm părtași și bolile, cari secerară mii de vieți. Defensiva dela Mărăști prelungindu-se câteva luni de zile, ostașul scăpat astfel de mizeriile acelei îngrozitoare retrageri, cu nopți nedormite, ne mâncare, noroaie și oboseli chinuitoare, în sufletul său revenit în fire, ultima picătură de nădejde rămasă dealungul dezastrului, își face loc, crește, se aprinde ca o flacără misterioasă, dentru ca în scurt timp numai, pe fețele trudite să poți ceti cuvântul „răzbunare".

Și astfel către sfârșitul lunei Mai 1917' un vânt dătător de speranțe bate pe front ducând cu el peste Dealul Mărăști, dorința de a ne măsura din nou cu cutropitorii căminurilor sfinte, cu acei dușmani cari voiau să facă din crimele și nelêgiuirile lor legea lumei.

Pregătiri ne mai văzute până atunci, lu-

crări noi cu scopuri determinate, instrucțiuni cari vorbeau dela sine, ne dau de lucru, fără a îndrăzni să dăm pe față bucuria noastră lăuntrică.

Zi de zi renășteam la o viață nouă; iar fiecare ostaș punea în desăvârșirea operii, ceva din vulcanul, ale cărui clocote, numai dacă nu voiai, nu le simțeai cum cresc. Și nu se putea altfel, acum când soarele arzător al lui Iunie trezea în ostașiul-țăran, imagina holdelor aurii cutropite de vrăjmaș. In amurgurile încropite ale lui „Cireșar" când munca încetă o clipă, apusurile purpurii cari scăldau Oituzul, se coborau adânc în sufletul ostașilor, răscolindu-le toate simțirile, făcându-i să se gândească departe, departe spre alte locuri, aducătoare aminte de zilele fără grije ale copilării, spre alte locuri cu apusuri de soare tot atât de frumoase. Erau lucruri cari căpătau o deslușire adâncă tocmai fiindcă erau trăite, erau clipe — cum

n'am mărturisi-o, — pe cari nu le întâlnisem timp de 11 luni de război.

*

«Ofensiva[1]) trebuia să înceapă deodată pe întreg frontul românesc, de la Galaţi şi până la nord de Tg. Ocna, adică în acelaş timp de armatele române şi de cele ruse:

Lovitura cea mare însă, trebuia să fie dată de către armata română, fiindcă pe forţele ruseşti nu se putea prea mult compta din cauza marei propagande a pacifiştilor. Planul general pare a fi fost următorul, dedus de modul cum au decurs operaţiile: 1) Un bombardament puternic pe întregul front moldovenesc. Acest bombardament trebuia să atingă violenţa cea mai mare pe frontul celor două armate române;

2) Armata II-a română să înceapă ofensiva în direcţia Mărăşti şi să înainteze până pe linia râului Putna în legătură cu aripa dreaptă a armatei IV-a ruse, care trebuia să atace în spre măgura Odobeştilor (cota 1001); 3) La un interval de

---

1) Colonel C. Găvănescul. Războiul nostru pentru întregirea neamului. Calendarul Regina Maria 1918 pg. 67.

1--3 zile, după împrejurări, de la începerea acestui atac, să înceapă atacul şi Armata I-a română să treacă Siretul şi rupând frontul inamicului, să cadă în spatele trupelor inamice ce luptau pe Siret şi pe Putna

Aripa stângă a armatei VI-a rusă, trebuia să sprijine de front, acest atac, tot aşa ca şi armata VI însă de la stânga armatei I-a română."

Armatei II-a îi revenise deci cinstea, de a da semnalul luptei sfinte, iar Diviziei III-a i se dete însărcinarea de a ataca în direcţia Mărăştilor, în legătură la stânga cu aripa dreaptă a armatei IV-a rusă, care ataca vârful Momâia.

Revenea diviziei III-a greutăţile începutului dar şi laurii victoriei. Spre Mărăşti se aţintesc toate privirile. Victoria era însă sigură, căci încrederea în ea era neclintită. Şi nu se putea altfel, când conducătorul armatei II-a, marele General, era cu noi, era spectrul care-ţi poruncea să mori ori să învingi, El care grăia astfel ostaşilor lui în preajma luptei:

Ostaşi ai armatei II-a

«După un şir lung de operaţiuni din cele mai obositoare şi lupte crâncene cu un duşman covârşitor, aţi izbutit către sfârşitul lunei Decembrie

prin bărbăţia voastră fără seamăn şi cu ajutorul valoroşilor aliaţi, să opriţi pe vrăjmaşi în faţa poziţiunilor pe cari vă găsiţi azi.

Nici asprimea timpului de iarnă, nici grozăviile boalelor ce ne-au bântuit, nici lipsurile detot felul ce a-ţi îndurat, nici oboselile supra omeneşti la care a-ţi fost supuşi, nu v'au putut clinti de la datoria sfântă, de apărători ai ţărei în primejdie.

Timp de 6 luni de zile, cu un curaj statornic şi cu o vrednicie care se ridică mai presus de orice laudă, nu numai că a-ţi ştiut să zădărniciţi toate opintirile disperate ale vrăjmaşului, făcînd zid adevărat voinicesc şi de netrecut din pepturile voastre, dar a-ţi putut să vă şi refaceţi pregătindu-vă pentru noi sforţări, şi astăzi sunteţi mai tari ca ori când.

Ostaşi

A sosit momentul mult aşteptat de toată suflarea românească, de voi însă, cu bună seamă mai mult de cât ori cine să reluăm lupta pentru a răsturna zăgazul uricios, din colo de care se aud gemetele părinţilor, fraţilor, copiilor noştrii, sub apăsarea vrăjmaşului hrăpăreţ.

Nu uitaţi că reluăm lupta pentru cea mai dreaptă

şi mai sfântă cauză şi anume, pentru izgonirea cotropitorilor din căminele noastre, puneţi de aceia toată credinţa şi nădejdea voastră în Dumnezeu, că izbânda va fi cu noi.

In trecutul nostru nu odată ţărişoara noastră a fost potopită de duşmani, în totdeauna însă strămoşii noştrii au ştiut să-i alunge şi să ne păstreze până azi moşia neatârnată. Aceiaşi datorie avem şi noi faţă cu urmaşii noştrii, am toată nădejdea că armata 2-a nu va lipsi, de la o sfântă datorie şi va şti să se menţie ca şi până acum, prin valoarea ei dovedită, la înălţimea încrederii ce pune ţara în ea".

Comandantul Armatei a II-a

General Averescu

*

In partea de nord a Dealului Momâia, din locul unde Limpejoara îşi varsă apele sale în râul Susiţa se ridică dealul Mărăşti, având pe el satul cu acelaşi nume. Prin poziţia lui dominantă, aşezat ca o cetate în vârf de deal, Mărăştii lasă spre apele Limpejoarei maluri prăpăstioase, cu atât mai greu de urcat, cu cât erau brăzdate de şanţuri adânci şi de reţele de sârmă dispuse pe

nenumărate rânduri; iar tunurile şi mitralierele cu care era înzestrat, făceau din Mărăşti, un obstacol de ne pătruns, un adevărat centru de rezistenţă. La nord de satul Mărăşti terenul mergea ridicându-se formând două înălţimi distincte, înălţimea: (cota) 500 şi 536. Intre aceste două înălţimi se hotărăşte atacul principal; iar ca trupe de atac fură destinate Regimentele 2 Vânători R. E. şi 4 Argeş, susţinute în deosebi de Regimentul 6 Artilerie.

Preparativele în vederea acţiunei ofensive cresc văzând cu ochii.

Forţe noi de infanterie şi artilerie sunt în drum spre noile poziţii, iar cantităţi enorme de muniţiuni stau la îndemâna luptătorilor.

Un plan de luptă înţelepţeşte alcătuit şi minuţios stabilit clarifică locul şi fazele atacului.

Planul de acţiune nu ne spunea însă nouă — celor ne iniţiaţi în secretele zeilor, un lucru: data începerei luptei.

De aceia săptămâna începutului de Iulie, e săptămâna înfrigurării, dar şi săptămâna nădejdii.

Ziua de 8 Iulie 1917 fu o zi liniştită.

Pe înserate privesc satul Mărăşti la lumina cenuşie pe care o îmbracă târziu în amurg. Liniştea

adâncă nu e întreruptă decât de vre-un pic-poc dușman. Soarele se înfundă puțin câte puțin în spatele Munților Vrancei a căror coamă o însângerează și astfel sub slabele lui raze întârziate prin împrejurimi, Mărăștii plutesc într'o tristețe de mormânt.

Pasările cerului, cari nu-și pot găsi adăpostul lor în sat, se ridică cât mai sus în văzduh, trimițându-și cântecul lor de regret satului golit de locuitori. Tăcere peste tot.

Nimeni nu rătăcește pe ulițele pustii ale Mărăștilor, casele lui nu sunt albite, ele nu presimt zilele de glorie, cari vor urma. Se înoptează.

E liniște în sat și clopotele bisericii nu prevestesc nimic din măreția clipelor.

Tăcere, tăcere......

*

Față de calmul, care domni pe front în ziua de 8 Iulie, nimeni nu se putea aștepta ca el să aducă chiar a doua zi furtuna, furtuna mult așteptată. Mișcările neobișnuite în chiar cursul nopței precizară pentru ziua de 9 Iulie ora 12 a. m. începutul bombardamentului de artilerie. Totul era însă așa de perfect pregătit, încât nu rămăseseră de luat decât ultimele măsuri.

Vremea trece ca gândul, iar voioşia cetită pe faţa oştaşilor, nu se poate traduce în vorbe.

Când telefonul anunţă 12 ore mai puţin cinci minute, se părea că nu mai aveam nimic de comun cu pământul de sub noi; iar când primele obuze ucigătoare, semnalul furtunei plecară din tunurile noastre, lacrimi de bucurie curgeau din ochii ostaşilor.

Timp de 40 de ore — zi-şi noapte — peste 150 guri de foc de diferite calibre, ţinură sub focul lor năpraznic dealul şi satul Mărăşti, făcând tot una cu pământul şanţurile germane frumos croite, adăposturile lor solid blindate, observatoarele lor betonate. Nimic nu mai rămăsese din măreaţa cetate din ajun, fala, micul Verdun „care nu va cădea" al generalului v. Gerok, comandantul forţelor duşmane.

Miilor de obuze româneşti, Germanii le trimit la început, dispreţul lor sub forma câtorva lovituri de tun, destul de rău trase. Vor fi zâmbit bravii apărători ai Mărăştilor când vor fi auzit fanfara românească cu sunete atât de stridente, vor fi avut cuvinte de compătimire, poate chiar de batjocură la adresa valachilor îndrăzneţi.

In al 32-lea ceas de bombardament când „glu-

ma“ în loc să înceteze, creştea, duşmanul căruia aprovizionările nu-i mai puteau sosi din cauza obuzelor noastre aruncate tocmai pe drumurile lor de aprovizionare, încercă o diversiune atacând după o scurtă dar puternică preparare de artilerie cota 404 de pe Dealul Mărăştilor. Prin foc de arme şi foc de baraj, atacul inamic e uşor respins. Patrulele de infanterie trimise în recunoaştere în după amiaza zilei de 10 Iulie, aducând ştiri favorabile asupra spărturilor — breşilor — ca şi asupra distrugerilor complect terminate; trupele de atac cu însărcinări bine hotărâte, înaintează în noaptea de 10 spre 11 Iulie, părăsind vechile poziţii de pe Dealul Drăgoteşti, mergând până sub întăriturile vrăşmaşe. Luna, „doamna timpului senin“, îşi scălda măreţia în apele Susiţei şi Limpejoarei, îmbrăcând în lumină Mărăştii, în timp ce vedeniile mute înaintau spre locul atacului.

Răcoarea nopţei de Iulie în Munţii Vrancei, pătrunde adânc, alungând somnul şi oboseala.

In clipa luptei dintre întunerec şi lumină, bombardamentul de artilerie atinge o putere ne mai văzută, ne mai auzită. Cerul se întunecă, pământul se cutremură, limbi de flacări se înalţă cât

mai sus în văzduh, furtuna de foc, furtuna mântuirii învălue dealul şi satul prăvălind talazurile ei asupra capetelor vrăşmaşe. Goarna vestitoarea atacului sună, voinicii prind armele, grenada şi baioneta lucrează, sângele curge şiroae.

Ostaşii noştrii cu piepturile deschise înaintează vitejia străbună a reînviat, trupele dau năvală unele asupra altora, ciocnirea e puternică dar scurtă, gemetele, vaietele, scrâşnirile de dinţi şi ţipetele de moarte fac repede loc uralelor de victorie. Dreptatea Dumnezeiască trecea pe pământ.

Zidul duşman se clatină, se îndoae, se frînge, se nărue. Incă o clipă şi fuga devine singurul mijloc de scăpare. Steagul nostru se înfige pentru totdeauna în pământul ud de sânge.

Mărăştii sunt ai noştrii!

Cu ochii aţintiţi spre necunoscutul care ucide ostaşul român nu vede nici pe cel care cade în dreapta, nici pe cel care cade în stânga. Inainte este mântuirea şi ca fermecat de nu ştiu ce putere divină, nimic nu-l mai poate opri în înaintarea lui.

A doua serie de tranşee duşmane, urmează soarta celor dintîi şi după lupte victorioase trupele Diviziei a III-a ajung în câte-va zile pe înăl-

ţimile cari brăzdează Putna, iar în dreapta cealalte unităţi ale armatei II-a ajung departe în Munţii Vrancei.

Pe măsura înaintării mii de prizonieri germani, un bogat material de infanterie şi de artilerie şi nenumărate chesoane de muniţii cad în mâinile alor noştrii, iar un grup întreg de sate sunt scăpate de sub stăpânirea străină.

Bucuria sătenilor nu cunoaşte margini.

Pentru aceşti martiri din imediata apropiere a frontului, ivirea trupelor române a fost o adevărată surprindere. „Nu mai există armată română» îi încredinţase în atâtea rânduri inamicul, iar pe front luptă ruşi şi francezi! Iată de ce sosirea trupelor în sat era privită cu oare care nedumerire, când însă dulcele grai al ostaşului român se închega în vrn'un «bun găsit», din piepturile, din cari până atunci nu ieşise de cât suspine, ies acum cuvintele «Ne-a venit şi puterea noastră».—«Bine aţi venit copii," în timp ce lacrămi udau feţele trudite.

«Am văzut noi că nu e lucru bun povestea un unchiaş din satul Scături. Mai cu seamă noaptea cerul în sus spre Bacău era roşu de nu te puteai uita la el; iar sgomotul tunului nu te lăsa să

pui geană pe geană. Mai ieri însă, când soarele nu se ridicase bine de asupra pe cer, ne pomenirăm cu «Ghermanii» fugind, care de care mai repede. Unii desculţi, alţii desbrăcaţi, aproape toţi cu capetele goale, alergau de nu-i mai ţineau picioarele, obosiţi, nemâncaţi de câte-va zile şi găfâind din cauza căldurii.

Veneau toţi spre Comandantul lor, care era chiar în sat. Acesta speriat, după ce le dete ceva de mâncare şi de băutură, îi îndemnă să pornească din nou la luptă.

Erau tocmai cu paharele de ţuică la gură, când ghiulele de ale D-v. căzură drept în mijlocul lor. Atâta le-a trebuit ca s'o ia din nou razna, fie-care unde apuca peste dealuri, peste văi, de data asta însă şi cu Comandantul lor în cap, care de frică fugi lăsîndu-şi tot bagajul în sat.

Se ştie că aceiaşi soartă au avut-o şi ceilalţi Comandanţi ai apărătorilor „Mărăştilor".

Insuşi Generalul V. Gerok, Comandantul întregului sector, spun sătenii, că n'a putut scăpa decât fugind şi într'un costum foarte sumar!

*

Inţelepciunea conducătorilor şi vitejia legendară a străbunilor reînviată în ostaşii români, fac din lupta dela Mărăşti, unul din cele mai de seamă episoade ale epopeii noastre naţionale.

Lupta dela Mărăşti este cu adevărat o reînviere, o renaştere, după greutăţile prin care am trecut, după înfrângerile la cari am fost supuşi, după noianul de boli, cari s'au năpustit asupra noastră.

Să fii din nou gata de luptă, după câte-va luni numai, de la dezastru, aceasta e reînvierea.

Am renăscut din mijlocul plânsetelor întregului neam, din mijlocul miilor de morminte şi ca'n poveste odată cu venirea primăverii am redevenit mai tari şi mai dornici de luptă.

Increderea în noi şi'n viitorul neamului nostru, dragostea de pământul strămoşesc şi dorul de cei rupţi din trupul ţărei, au

to steasua care ne-a călăuzit spre victorie.

Vitejia legendară a armatei române capătă prin atacut din 11 Iulie 1917, încă una din consacrările, cari vor străbate veacurile pentru a arăta posterităţii că n'am fost mai prejos de strămoşii noştrii.

Nimic nu mai sta în calea vitejilor cuceritori ai Mărăştilor şi cu ochii îndreptaţi departe, departe spre locurile scumpe, care-i aşteptau ostaşii 'şi spuneau în gând, Inainte cu Dumnezeu! Dar în năvala lor „câţi au rămas fără de glas?"

*

Câţi dintre ostaşi nu şi-au găsit moartea în vijeliosul atac de la Mărăşti? Murea ostaşul român, dar murea cu surâsul pe buze şi cu sufletul împăcat că sacrificiul făcut nu va rămâne fără roade.

Şi astăzi când am cules rodul cel mare: întrunirea tuturor romînilor înlăuntrul ace-

loraşi granițe, se cade să păstrăm o caldă amintire şi eroilor căzuți în lupta de la Mărăşti.

De aceia, o clipă numai să ne purtăm gândurile noastre prin şanțurile de la Mărăşti, cari adoptesc atâția viteji, fără de cari victoria nu putea fi.

O clipă numai să ne îndreptăm gândurile noastre către zecile de morminte, ale celor morți departe de tot ce au iubit, către crucile răzlețe, singurile urme martore ale sacrificiilor făcute. „Nici o jertfă nu este asemînătoare aceleia pe care cei morți în lupte, o aduc Patrii, nici o glorie ori cât de mare ar fi, nu poate să-i răsplătească şi nici o recunoştiință nu poate să-i învălue.

Acei cari mor pentru Patrie n'ar trebui să fie socotiți printre morți, dânşii n'au nimic comun cu cei care îşi sfârşesc viața obosită într'un pat, o viață totdeauna prea

lungă şi adeseori nefolositoare. Moartea care în alte împrejurări nu este decât însăşi groaza, neantul şi desnădejdea — pe câmpurile de luptă, în ciocnirile măreţe, este mai frumoasă decât lumina zilei şi răspândeşte mai multă viaţă decât dragostea.

Nici o viaţă, oricât de strălucită ar fi, nu preţueşte ca tinereţea pe care dânşii ne-o dăruesc, înmormântând într'o clipă zilele atâtor ani plini de fermecătoare speranţe. Lor le datorăm cea mai caldă amintire, toate amintirile noastre, pentrucă numai prin dânşii noi vieţuim. Viaţa lor sfărâmată deodată, în noi — de acum trebue să lumineze!

Oricare ar fi credinţa şi Dumnezeul nostru, un singur gând trebue să ne călăuzească: viaţa şi moartea sânt nedespărţite, vii şi morţii nu sunt decât un şir de clipe ale aceleiaşi unice existenţi nemuritoare!

Dânşii nu sânt în pământ, îngropaţi în fundul mormintelor, ci se adăpostesç în sufletul nostru, îmbărbătându-ne. Dânşii trăesc în noi, precum noi murim în dânşii. Ei ne văd, ne aud fiecare gând — să veghem deci ca în fiecare clipă să fim demni şi mândrii de ei.[1])

SFIRSIT

[1]) Amintirea de M. Maeterlinck. Trad. de Alex. T. Stamatiad. „Viaţa nouă", No. 1 — 10, pag. 105 — 106.

Camarazilor ofiţeri şi soldaţi ai Regimentului 6 Artilerie, ostaşi încercaţi în lupte grele — fără preget şi fără odihnă — timp de aproape 2 ani de zile, în amintirea atât a vremurilor de restrişte cât şi a celor de glorie, închin aceste rânduri.

PRETUL 1 LEU